

Frida Schous foredrag om landbrug som erhverv for kvinder

Taler

Frida Maria Schou
forpagter og
kvindesagsforkæmper

Omstændigheder

Fordraget holdt ved Dansk Kvindesamfunds tredje møde.

Der maa imidlertid være en Del andre betingelser tilstede end de her nævnte.

Der findes nemlig i Landbruget ingen Understillinger, man kan være tjent med udover Læreaarene. Dette forhold maa vel betænkes af den, der vil videre frem. Man maa fra Elevpladsen springe til en Ejers, Forpagters eller Bestyrers Stilling, sidstnævnte er endda yderst vanskelig at opnaa.

En Mand har den Fordel, at han som Forvalter kan supplere sin Uddannelse i nogle Aar, dog er det ikke noget fedt Levebrød, selv en almindelig Karl bliver bedre lønnet.

De nødvendige Betingelser for at blive Landmand er — først og fremmest praktisk Sans og Dygtighed — dernæst Evne til at lede, styre og administrere, og endelig — Kapital.

For de mindre dygtige og for Mennesker uden Kapital bliver der jo kun Understillinger tilbage. At gaa i mange Aar som Elev eller Forkarl er ikke nogen Fremtidsudsigt, og der er ingen Mening i, at dygtige Kvinder skal tilføre Landbruget billig Arbejdskraft, det er heller ikke tilfredsstillende for dem selv.

I Almindelighed er der ikke saa mange Kvinder, der stræber efter at blive Toppen paa Kransekagen, de fleste er godt tilfreds med en underordnet Stilling. Men som kvindelig Landmand *maa* man stræbe efter den øverste Post, og den Tanke ligger vel ogsaa de fleste unge Landvæsenselever nær, naar de begynder. De tror snarere, at de i Morgen sidder med en Herregaard, og at de kan styre

den; de forstaar i det hele taget ikke Vanskelighederne ved Landbruget. Naar saa mange Gaardmænd eksisterer uden at udmærke sig hverken ved Flid eller Dygtighed, saa er det, fordi de sidder med Gaarden paa billige Betingelser, enten arvet fra Forældrene eller købt i de billige Tider, og fordi deres Levevis er overmaade primitiv. Familiens Opholdssted er oftest Køkkenet, Børnene gør Arbejdet saaledes, at den dyre fremmede Arbejdskraft overflødiggøres. Den sidste Statistik viser, at af 68000 Kvinder beskæftiget i Landbruget, er de 52000 hjemmeværende Døtre.

Skal en Kvinde drive en Gaard, saa maa hun regne med, at det Arbejde, hun skal have udført, bliver til den højeste Arbejds løn, hun savner den Støtte, som en Gaardmand har i sin dygtige og slidsomme Kone, der ikke bruger mange Ører til sine egne Fornødenheder. Altsaa skal der holdes en huslig Hjælp, og den bliver dyr, hvis hun ikke selv har Forstand paa Husvæsen.

Da vi kvindelige Landmænd altsaa udelukkende maa regne med fremmed Hjælp, saa er det forstaaeligt, at det bliver en overmaade vigtig Egenskab at kunne lede og styre og ikke tabe Overblikket hverken ude eller inde. Paa en forstandig Maade at kunne lægge Arbejdet tilrette fra Dag til Dag og ud i Fremtiden er et uvurderligt Gode og en Nødvendighed for at kunne have dygtige Folk i sin Tjeneste. Har man tillige den Egenskab, at kunne omgaas Folk og knytte dem til sig for en længere Aarrække, saa er næsten alt vundet.

De første Aar man driver Landbrug for egen Regning, er man tilbøjelig til at slide sig selv op i legemligt Arbejde, men det gaar snart op for en, at det er en dyr Arbejdskraft. Man skal kunne gribe ind og udfylde en Mands Plads, hvor han kommer til at mangle, og man skal selvfølgelig selv kunne indstille og køre sine Maskiner, men det er kun i de smaa Brug, at det afhænger af, at man selv gør Arbejdet med. I det større er der nok at gøre med at lede Arbejdet ude og inde, sørge for Salg og Indkøb — handle — og føre et ordentligt Regnskab. Køb og Salg af Kreaturer er jo uhyre vigtigt, og der maa passes forfærdelig paa, for de færreste af os har rigtig Sans for Handel.

Og Regnskab — derfor anbefalede jeg at opnaa gode Kundskaber. Det er store Summer, som gaar gennem Landmandens Hænder nu om Dage. Omsætningen paa en Gaard paa ca. 80 Tdr. Land kan beløbe sig til 25—30.000 Kr. Arbejds lønnen alene — uden Driftsleder løn omkring 10.000 Kr. Et godt ført Regnskab i dobbelt Bogholderi er en stor Støtte, saa man fra Aar til Aar kan

følge de forskellige Konti, om der er Fremgang eller Tilbagegang — og hvor.

At der kan være Ubehageligheder og Vanskeligheder med Folkene og paa anden Maade, maa man ogsaa være klar over, og man maa ikke nemt lade sig gaa paa og forknytte[.]

Men om Landbrug som Erhverv gælder det, som jeg før nævnte, i høj Grad at have Kapital. Hvis man ikke har den, eller grundet Haab om, at nogen vil hjælpe een i Gang, saa er der kun ringe Udsigter for den, der vil give sig i Lag med en Landbrugsuddannelse. I de senere Aar er der en Del Kvinder, som er blevet Landbrugskandidater, om de har bedre Udsigter derved, ved jeg ikke. Men der er overmaade mange mandlige Landbrugskandidater, som ikke kan finde en lønnet Beskæftigelse, som svarer til deres Uddannelse, saa gaar det vel næppe de kvindelige bedre.

Med de forhaandenværende Ejendomspriser, Valuta og Pengeknaphed er det endda ikke saa ganske lille en Kapital, der skal til. Selv en almindelig Bondegaard kan man ikke overtage, med mindre man kan disponere over ca. 50 000 Kr., og da tænker jeg paa en Gaard paa ca. 60 eller 70 Tdr. Land.

Saa vil jeg sluttelig sige noget om Uddannelsen.

Jeg mener, at det er ingen Nytte til at begynde, før man er over 20 Aar, og selv om man er blevet 24, saa er det ingen Skade til. Den 16—17 Aars unge Pige er ikke skikket til at komme ud som Landvæsenselev, og maa, som jeg før nævnte, hellere benytte Tiden til at opnaa de forskellige Færdigheder, som enhver vil have Gavn af og ikke kan undvære hvorsomhelst hun kommer: gode Skolekundskaber, Regning, Husvæsen og Syning. Men altsaa i 20aars Alderen kan den unge Pige søge hen til et godt Lærested maaske helst et Sted, hvor der er andre kvindelige Elever. En Uddannelsestid paa 3—4 Aar plejer at være det almindelige, 1 Aar deraf skal helst anvendes i Kostalden. Et Ophold derefter paa en Landbrugsskole er uundværligt, nogen vælger jo ogsaa at blive Landbrugskandidat. Endelig kan man tage supplerende Kursus i forskellige Ting. For Eks. i at behandle Maskiner og hvis man vil give sig af med Specialiteter: Planteavl og Frøavl — Kontrolkursus og forskellige andre. Derefter skulde man være i Stand til at drive Landbrug for egen Regning. Der er flere selvstændige kvindelige Landbrugere, end man tror. Statistiken opgiver, at der er

100 Godsejere og Proprietærer,

5340 Boelsmænd, Husmænd og Parcelister,

4355 Gaardejere og forpagtere.

Disse Tal er maaske nok for høje, men sikkert er det, at der sidder mange dygtige Enker og styrer Gaarden efter deres Mænd og holder Hjemmet paa Fode.

I 1920 stiftede vi en Forening for kvindelige Landbrugere, der tæller nu ca. 40 Medlemmer. Det er Foreningens Maal, at varetage fælles Interesser og faa et Samarbejde frem, ligesom den skulde hjælpe Eleverne til gode Lærestillinger og give Raad og Vejledning med Hensyn til Uddannelsen. Foreningens Formand er Frk. Helga Sehested, Forpagter paa Broholm, og jeg vil henvise de unge, der kan ønske fyldigere Oplysninger end dem, jeg har kunnet give her i Aften, til Foreningens Sekretær Frk. Ellen Lawaetz, Vestsjællands Sukkerfabrik, Gjørlev.

Det, at faa Jord betroet, er en dejlig Opgave.

Gid den maa blive mange Kvinder til Del, og at de maa løse den det danske Landbrug til Ære!

Kilde

Kvinden og Samfundet. Nr. 7, s. 81-82

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/frida-schous-foredrag-om-landbrug-som-erhverv-for-kvinder-1925>